

„FIGYELŐ” UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT

BUDAPEST
Telefon: József 368—68.

Lap:
Ná. j. l.

Megjelent:

BUDAI FAMILIÁK

Az Oeffner-család: 1775—1930

A Mária Terézia kora Budájának neves lakatjártó mestere: *Oeffner János* négy fiából Buda nagyevű „*Lateiner*”-jei lettek Ferenc király-eszászár idejére. Históriajukat lelelsládájuk adja.

1771 augusztus 19-én szerzett földbirtok alapján budavárosi polgárjogot nyer a Tanácstól Nemes *Torváth* Ferenc uram. Mivel nemesi jogait a Városban érvényesíteni nem kárja, illetőleg azokról hallgatagon emond: beleolvad a német, kispolgári Budába, „*Purger*” lesz. 1775 ugusztus 4-én a budai Tanács igitanyilyen városi polgárjogot (*Buerger rechth*) ad a család hagyományai szerint a tirol *Marienthalból* budára bevándorolt *Oeffner* (Oeffner, Öffner, Öfner) János lakatosmesternek, ki ezáltal „*Buerger ondt schlosser meijster*”, másképpen „*buergerlicher schlosser meijster*”, vagyis „*polgári lakatjártó mester*” lesz, befogadja az Erdemes Céh, kap városi *privilegiumot* (szabadalmat), *immunitást* (nemesi hatóságoktól való függetlenséget) és *előjogot* (Praerogativa Jura: „*vorgnadung*”). *Oeffner* uram hamarosan asszony után néz, mit tennie a Tanács és a Céh is *előírja*. (Nemes *Vollenhoffer Ignác* budai mészáros mestert a Céh ugyan-

ebben az időben egy hónapon belül való megházasodásra „*ítéli*” bizonyos szoknyakörűli illetlen legyeskedések miatt, különben széke becsukatik: „*sunsten wirdt dero Fleisch bankh zo gerspöhret*”). 1775 nov. 8-án házassági kontraktust köt Nemes *Horváth Ferenc* uram és hitestársa, *Katalina* Asszonyság erényes hajadon leányával (mit der tugendt sammen jungh frau) Anna Mária leányzóval. A völégény a menyasszonynak jóféle körmöci dukátaranyokban 300 forintokat és lakatosi mívhelyét „*móringolja*”, a völégénynek a menyasszony „*móringol*” 300 forintokat. Tanuk *jelvényes peesétnyomóikkal* peesételik meg a kontraktust. *Oeffner* uram címerszerű jelvénye: remekben vésett szárnyas, koronás grifusákat, mancsaiban tollával felfelé fordult *kules*; *Ráth József* és *Sámuel* takácsmestereké (alkalmasint a híres *Ráth-család* ősei): két szembenfordult oroszán *vetélt* markol; *Hubauer József* szabómester címere: *olló szárai közötti gombostó*, *Staghern* *Sámuel* *sövegjártómestere*: két oroszánok által koronázott háromszögű „*pofonesapott*” kalap: a 18. századi katonamember által is hordott „*Drey-spitze*”. Olyan, mint a gyermekkorunkban még élénken megcsodált *sövegjártócéger* a régi *Kalap- és Leopold-utcák* sarkán. (A kilencvenes években *Váci-utca* és *Irányi Dániel-utca* utcakeresztelődizték a pesti várostörténet eme egyik utolsó emlékröncsait. Az utca neve egyébként „*blechene hut gasse*”: „*Bádogkalap-*

utcaja” volt.) *Horváth Ferenc* uram, az após, gazdag ember, nagy szőlőstelkei vannak a *Szent Rókus Hegyén*, a *Szent Pál Völgyén*, a *Németek Völgyén*, háza a *Várban*, de a „*Vizi Városon*” is (in *Aquaticae-Civitate*). Szívesen adott tisztes kamatra kölcsön sok pénzt szorgos derék vejének, ki ezeket *nagy iparosi vállalkozásaiba fekteti*. 1778 június 1-én a nemes *Cholnoky-család* csolnoki udvarbírájától, *Hanyák Ferenc* uramtól is felvesz 1000 rénes forintokat, melyeket 1786-ra „*interest*”-jökkel, vagyis kamataikkal együtt már meg is fizet. Közben házat, telkeket és szőlőt vesz. Házát 1788 január 1-én építi apósa urától vett 800 forint kölcsönön. 1788-ban a *Helytartó Tanács* épülete lakatosmunkáit végzi. Munkajegyzékai a 18. századi magyar ipartörténet érdekességei. 1809 december 12-én *Johann Ferdinand Sax* uram, az *Országos Építő Főigazgatóság* („*Landes Ober Bau Direction*”): a *Kereskedelmi Minisztérium* és a *Közmunkák Tanácsa* (őse) remek bizonyítványban igazolja, hogy az öregező mester 25 éven át híven dolgozott *kinestári éoitkezéseken*. 1780 február 7-én *vérendelkezik* anyósa, *Horváth Ferencné*. *Katalin* asszonyság. Rendeli, hogy a „*Kármelita Skanulárások Testvéri Guillekeze*” („*Karmeliter Sempulicr Bruderschafft*”) vigye holt tetemét a vizvárosi temetőkerbe, vonuljanak ki *gyászlohogóval* (*Labarum*), két misét mondassanak a vizivárosi *Ferenc*esek templomának mellékolatárá-

nál. Pénzt hagy a *Szent Anna* templomára, a *Kapucinusokra*, a „*Burgerspítátra*”, a *Szegények Házára*. Tanui *Stögmayer Antal*, *Gamel István*, *Boskárovits Tamás*, *Hubauer József*, *Kaufmann András* és *Steinhauser Fülöp* polgárok. *Oeffner János* folyton gyarapszik. 1793 június 18-án Nemes *Sztankovits János* úrtól hatalmas szőlőt vesz a *Sashegyen*. De van szőlője a *Gellérthegyen*, sőt a *Várhegy krisztinavárosi oldalán* is (*Burg Berg*). Háza a mai *Honvédelmi Minisztérium* helyén volt, az 1883 táján elbontott sikátorban. Alkalmasint már ő szerezte a mai *Fortuna-utca* 21. számú házat, melynek kapuboltja ivén ott búsul az egykorúan divatos barokkori, *turbányos török fő*. (Azon búsul, mert őt néme-lyek török idejéből valónak tartják, pedig ő szegény feje nem más, mint a reneszánsz óta divatos kapuívét záró oroszános vagy „*Vademberes*”, óriásfejű vagy *Meduzás kő*, bécsi-budai szokás szerint török fejű félreértve, illetőleg helyileg színesítve.) A szorgos lakatosmester fiai egy nemzedék alatt elhagyták az apai kézmívet: Egyetemet végzett „*Lateiner*” lettek. *János* budai patikus, *Antal* († 1849 febr. 22) városi levéltárnok. *Ferenc* a legmagasabb polgári méltóságra emelkedik: *budai polgármester*, *József* budai városi főphticus: tisztiforvos. *Anna Mária* (* 1786 márc. 30) *Lissiac* *János* dr. budai orvos felesége, *Katalin* (*Karpffné*) fia *Karpf* — később magyarosított nevén — *Karvassy* *Ágoston*,

pesti egyetemi jogtanár. (E sorok írója örzi jogi könyveit: még atyja tanult belőlük jogász korában.) *Róza* férje *Szvirák Antal* budai mészárosmester. Ennek gyermekeiben érdekesen kapcsolódik bele az *Oeffner-család* történetébe a *lánchídépítő Adam Clark* angol mérnök és az *Áldássy-család*. Erről alkalmilag írunk. A család legnevezetesebb tagja a lakatosmester *József* fia. Orvosdoktori diplomáját 1802 január 8-án adja ki a pesti Egyetem Rector *Magnificus-a*, *Markovits Máttyás* *Antal*, *Schraud Ferenc*, a kari *Dékán*, *kir. tanácsos*, a *törvényszéki orvostan professzora*, a *pestisügyek igazgatója* és *Rátz Sámuel*, a „*Hét Szabad Művészetek mestere*”, a *filozófia és medicina kalpagos tudora*, az *élettan professzora*. *Oeffner József* dr. *Tolnai gróf Festetics György* költségén *Bécsben* tanul *Frank* professzornál, ezután a *keszthelyi gazdasági főiskolán*, a nemes gróf által alapított „*Georgikon*”-on az *összes természet-tudományok* és az *állatgyógyászat* tanára, az *intézet egyik igazgatója* („*Archon*”), *himlőoltással* foglalkozik, az *állatorvoslás egyik magyar úttörője*, *szegények barátja*, 1806—1812-ben *Zala vármegye*, majd *Buda főorvosa*. A budai szőlőfajtákról írott jegyzetei, tudós orvosokkal folytatott levelezései igazán érdekes és értékes adalékai lehetnének a magyar állatorvoslás, növénykísérlet és szőlőgazdálkodás történetének. 1841 október 29-én halt meg Budán. *Koporsóját* 30 forintért csinálta *Weisz János*